

VÕRO KEELEN Põimukuu 2010

TÄHEKE

WWW.LASTERAS.EE

DELFI
TÄHEKE
www.taheke.delfi.ee

Tereh, kuis lätt? Kass Artur saa uulidsa pääl kokko hindä velega, kink nimi om niisama Artur (kassöl om sääne asi tävveste harilik). Kats kassi teretäse' viisakahe ja nakkasõ' kassi-maailma uudissit arotama – nä olõ-i jo tönõtõist terve suvõ nännü! Kas tiidset, et naabri-maja kassipoig Hellokitty opsõ inemiisi keelen ütlemä „Peris ull“? A kas sa tiidset, et Eestist peri kass nimega Tiramiiisu valiti Ameeriga supõrmodellis?

Kassi' mugu kõnõlösõ' ja kõnõlösõ', ku kõrraga tege üte Arturi telefon piiksu. Artur saa sõnomi hiir Miki käest.

Määntse sõnomi hiir Miki saat?

Saada' uma vastus inne 17. septembrit meiliadrõssi taheke@taheke.ee pääle vai vallalidsõ postkaardi pääl adrõssi pääle Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn. Vastusõ mano kirotä' kim-mähe hindä nimi, vannus ja adrõs!

Kõgõ parõmbilõ vastajilõ om avvuhinnas võrokeeline aabits „ABC kiräoppus“.

Minevädse Tähekesen tahi-mi teedä', midä üts kala ütles tõsõlõ, ku näge jouluvana var-bit. Aituma kõigilõ, kiä meile vastussit saadi'!

Võiduvastussõ':

Kala ütles: „Jee! Elläv liha tull' esi mi manol!“

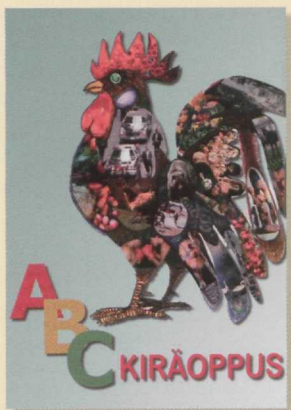
Elizabeth Veri, Jõhvi

Kala ütles: „Hei, kuti'!!! Ma lõv-vi hussõ!!!“

Martin-Matthias Kruus, 9 a, Raplamaa

Kala pakk: „Ku õigõ kirotanu varba pääle üte joulusoovi?“

Merilin Maass, 9 a, Haapsalu

Joonistanu Hillar Mets

Kuis kotussõnime' tegunese' <i>Saarõ Evar</i>	4
Rahvajuttõ kotussõnimmi saamisõst.....	6
Uudishimolik miis sai kõva sanna <i>Jan Rahman</i> ...	7
Pido-massin <i>Aapo Ilves</i>	8
Pokugan ja Bakugan <i>Contra</i>	9
Laisk ranits <i>Andrus Kivirähk</i>	10
Varõs Jaagu kaljatego <i>Leila Holts</i>	12
Suvi <i>Milvi Panga, Mari Kalkun</i>	13
Post	14
Meisterdüs <i>Liubov Koobas</i>	15
Kotus, kon tii eläs <i>Saarõ Evar</i>	16
Nali.....	18
Arva är	19
Koomiks: Ummamuudu puhkus <i>Elina Sildre</i>	20

TÄHEKE

SA Kultuurileht latsiaokiri
KÄUMÄ PANT VAHTSÕAASTAKUUN 1960 * TULÕ ÕTS KÕRD KUUN

Toimõndusõ aadrõs:
Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn
taheke@taheke.ee
Telefon 646 3697

Päätoimõndaja Ilona Martson
Abitõimõndaja Mariko Faster
Kunstilinõ toimõndaja Priit Rea
Makett Dan Mikkin

Tähekeist saa telli' õkvakõrralduslepinguga
www.tellimine.ee
telefon 666 2535

Edekaasõ „A kelle poig saq olt?“ om tennü Navitroll'a.

TÄHEKEIST TUGÕ EESTI KULTUURKAPITAL, VÕROKEELIST TÄHEKEIST
VANA VÕRUMAA KULTUURIPROGRAMM.

MÕNISTÕ MUUSÕUM UUT OPIPÄIVILE

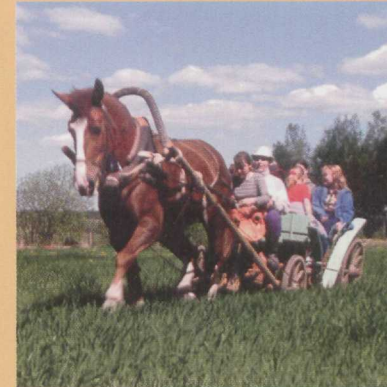
Seo sügüse om Mõnistõ muusõumin võimalik latsil ütte ku
tõist oppi' linast, kiviaost ja leeväst.

21. septembril peetäs linapäivä. Kõnõldas tuust, kuis
linna om kasvatõt ja näüdatäs, midä tuuga ildamba pääle naa-
tas, et lõpus kangas vällä tulõ. 28. septembril om muusõumin
kiviao päiv. Sõs saa kullõlda', kon inemise' väega vanal aol
elli', miä näide söögis oll' ja midä nä sälgä panni'. 7. oktoobril
peetäs leeväpäivä. Sõs saava' latsõ' terävilju tundma oppi',
käsikiviga jahhu jauha', leibä kütsä' ja suurmaputru süvvä'.

Täpsämbähe opipäivi kotsilõ loe' kodolehe päält:
www.hot.ee/monistem/

VAHTSÕ-ANTSILA LIIKLUSLIIN

Maailma kõgõ vähämb riik Nõiariik tekk' seo suvi vallalõ
maailma kõgõ vähämbä siseliiklusliina. Ütte suurtõ huunõlõ
(vanna lauta) om ehitet terve väiku liin: säääl omma' Võromaa
ainukõsõ' valgusfoori', omma' ülekäügiraa', sõidutii', pendso-
jaam, automõskmiskotus ja kõik muu, miä ütten peris liinan iks
om. Olõman om esiki uma diskoteek ja kino. A päämäne asi,
mink peräst sinnä' mindäs, om iks autidõga sõitminõ. Innem-
bi opit selges kõik päämädsõ' liiklusreegli'. A ku noidõ vasta
kogõmalda essüt, võit hinnäst karista' nii, et lääät es' politsei-
maja kambrihe trellõ taadõ. Ku lääät liiklusliina suurõmba kam-
baga, võit ette telli' ka autokooli, midä vidä Kohalik Politsei.
Täpsämbähe liiklusliina kotsilõ loe' www.liikluslinn.ee.

HOPÕN SÕIDUTAS LATSIL
MÕNISTÕ MUUSÕUMI MAN.

Jooniõstannu Ilmar Trull

Saarõ Evar

KUIS KOTUSSÕNIME' TEGÜNESE'

Kotussõnime' ei tegüne' nii, et hopp ja valmis. Kiäki ei käü' näid pandman. Et saasi är tunda', et taa sõna om nüüd nimi, piät kuluma veidükese aigu edimädsest vällütlemisest.

Kujutami ette, et latsiaian om üten tarõn ütspäiv hiir. Krõbistas ja kidsisäs kappõ takan ja är ei lää'. Kasvataja' kõrraldasõ' ägedä hiirejahi. Latsõ' võiva' üteldä', et hiiretarõ.

Ku nüüd järgmäidsil päivil sääl tarõn hiirt ei kuulda', a latsõ' ütlese' iks hiiretarõ, sõs om nimi joba sündümän. Ku nädäli peräst aja latsiaia kihevile hiire krõpin hoobis tõsõn tarõn, a katõ nädäli peräst kõnõldas iks tuust edimädsest tarõst ku hiiretarõst, sõs om üts vahtsõnõ kotussõnimi kimmält olõman.

Ku tuud tarrõ nüüd kongi kirjapantun jutun nimmatas, tulõ Hiiretarõ suurõ tähega kirotä', nigu nimmi iks kirotadas. Samal aol või tuul tarõl olla' ka määnegi tõnõ nimi, mille omma' andnu kasvataja' vai latsiaia arhitekti' ja mis püsüs arvada' kavvõmb ku Hiiretarõ-nimi, näütüses Keskmädse rühmä tarõ, Mängutarõ. A ku arhitekt om kirotanu latsiaia plaani pääle kolmõ tarõ kottalõ mängutarõ, sõs tuu jälleki ei olõ' perisnimi, hoobis üldnimi.

Üldnimi liigitäs ja ütles, et taa om tarõ mängmise jaos. Hiiretarõ om perisnimi, esiki ku tedä mitte kohegi kirja ei panda'.

Järgmäne aasta võiva' vanõmba rühmä latsõ' tuud vahtsõst tulõjido kuuldon pruuki', nii et ka noorõmba' nime är opisõ'. Või-olla' tulõ juhuse, kon kiäki vanõmbist seletäs noorõmbilõ, millest Hiiretarõ nime sai. A ku nä tuud ka teedä' ei saa' — arru nä saava' iks ja harinõsõ', et tuu nimega mõtõldas ütte kimmäst tarrõ latsiaian.

Peris vahtsõn vai remonditun latsiaian, kohe ütski hiir sisse ei päse', või kasvatajilõ tulla' mõtõ', et panõmi mängutarrilõ nime'. Nä nimetäse' rühmä' är': Hiirekeses', Siilikeses', Oravakõsõ'. Sõs kliipvä' nä egä rühmä tarõ ussõ pääle eläjä pildi. Nii nakkas sääl latsiaian olõma Hiirekeisi- vai Hiiretarõ ja nii edesi. Säändse moodu perrä sünnüs suur osa vahtsist uulidsanimmist liinan. A vana' kotussõnime' maal ja ka parhilla' kõgõ suurõmbidõ liinu nime' omma' tegünü nii, et inne naatas kutsma ja perän, ku vaia om, pandas ammõtlikult kirja.

Vanõmba rühmä õudusjutt noorõmbilõ **MINKAST HIIRETARÕ NIME SAI**

Ütskõrd oll' ütst tütärlats, kinkalõ es tulda' kunagi õigõ ao pääle perrä. Ku tä kõik aig oll' viimäne ja koristaja käve joba lapiga ringi, käkse tä hinnäst sänge taadõ ja üt'el': „Ma ei tahaki kodo minnä! Ma taha hiirekeses saia!“ Ütskõrd unõti vanõmba' tälle perrätulõmisõ tävveste är'. Imä arvas', et esä lätt ja esä arvas', et imä lätt. Tütärlats jäi üüses latsiaida. Hummogus oll' tä kaonu, õnnõ ütst hiir krõbist' kapi takan.

Milvi Panga

TULLIT SA' JO VÕROST

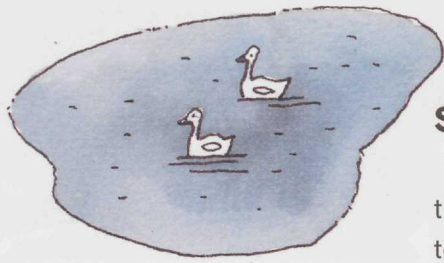
**TULLIT SA' JO VÕROST
JA SA' LÄHÄT VÕRRU.**

**KAE, KIÄ TULÕ KÄRUST,
TUU LÄTT UMMA KÄRRU.**

**KES OM PERI VÕSULT,
MUIDUKI LÄTT VÕSSU.**

**A TIIMI NII, ET TUUST
KONGI MITTE KÕSSU!**

Joonistanu Hillar Mets

Suurjärv

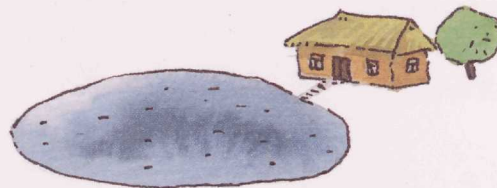
Kasaritsah, Räpo külä all, suurõ-tii veereh oll' vanast järv, a nüüd ei olõ tedä inämb. Tuu järve nimi oll' Suurjärv. Vahtsõ-Kasaritsa mehe' Meeldemäe lohost kai', et kuis Räpo külä mehe' saava' egä aasta pall'o kallo, a näil ei olõ kostkiltki püüdä'.

Ütskõrd tull' Meeldemäe küllä seto kalluga. Sääl tull' jutt kah Räpo Suurõst-järvest. Mehe' küsse' seto käest nõvvo, et kuis järve säält är saasi tuvva' Meeldemäe lohko. Seto üt'el', et ku lasõt mul järvest üte aasta kallo püüdä', sis ma tuu teile järve är. Kaup sündü.

Seto võtsõ sis kotitävve ellävõpõt ja visas' tuu Räpo Suurtõjärve. Ja nii nigu seto õdagu visas', oll' järv hummogu Räpo külä alt kaonu ja är lännü Meeldemäe lohko.

Murati

Murati mõisa ja järv omma' saanu uma nime ioba vanal aol. Vanast murrõ-ja orjaaigo oll' sääl olnu üts talo. Sinnä tallo kävevä' kõik inemise, kiä elli' ümbretsõõri, kokko umma murõt kaibama. Ja nii nakatigi tuud tallo kutsma Murõdõ talus. Aigupiten sai tuust sõnast Murõdõ – Murati.

Näkikivi

Valgõsuu küläh Järvemäe talo man jõõh om suur kivi, midä kutsutas Näkikivis. Kõrd olnu Järvemäe taloh kar'apoiss, kiä kõik aig kar'aga jõõ veereh oll' ja kivi man tsukõl'. Üte hummogu, ku kar'apoiss jälki kar'aga jõõ viirde läts', istnu kivi pääl pikki hiusidõga naistõrahvas. Poiss ajanu eläjä' ruttu kavvõmbahe ja koton seletänü luu ka tõisilõ är. Lõuna aigu lännü poiss jälki kivi mano tsuklõma, a inämb tagasi es tulõki. Nii jäigi poiss kaonus, a kivvi naati kutsma Näkikivis.

Janukjärv

Sõa aol ollõv inemiisil väega suur janu olnu. Sis saanu nä järvele manu ja joonu järve tühäs. Tuust aost pääle nakatugi järve kutsuma Janukjärves.

Verijärv

Vahtsõ-Kasaritsa herr, tuusama, kiä tõllaga järve tõugati, es olõ' inämb kuri. a ojl' ioba ülearvo kuri. Tä lassõ Verijärve kaldõhe ehitä' keldri, koh pesse ummi orjõ, nii et veri juussõ nigu oja järve. Tuust aost umgi järvel Verijärv nimi.

Jutu' omma' peri Eesti Kirändüsmuusõumist. Kae' ka Lõuna-Eesti perimüse portaali www.folklore.ee/Lepp

RAHVAJUTTÕ KOTUSSÕNIMMI SAAMISÕST

Uhtjärve sündimine

Vanast, ku järve rännässi' ütest kottast tõistõ, elli parhillad-sõ Uhtjärve veeren üts vana miis ja ragusi haku. Kõrraga kuuldsõ tä kangõt kohinat ja mühinät. Sis nägi miis, et üts järv rännäs'. Ku järv oll' mehe kottalõ jõudnu, hõigas' miis: „Järv, mis sa uhat!“ Silmäpilk jäi järve saisma. Peräst nakatigi järve kutsma Uhtjärves.

Jan Rahman

UUDISHIMOLIK MIIS SAI KÕVA SANNA

Taa oll' kül nii uudishimolik miis, et tõist säänest teedä' es olõ'. Es saa' tä ellä' ei olla', kõiki timä tege-miisi takan oll' suur uudishimo. Kohe tä ka läts, egäl puol oll' täl egäleütele sada küsumüst.

“Kuis ti eläti kah? Mis ti tiiti kah?”

Ja niimuudu egä tarõläve pääl. Egäle poolõ läts timä sisse, kõik maja', nii lähkül ku kavvõl, oll' tä jo läbi käünü. Inemise' es taha' tedä väega sisse laskõ', a olli' nii viisaka', et es julgu' halvastõ üldä' kah. Esi-ki süvvä' pakuti, nii et uudishimolikul mehel es olõ' ka määnestki muud elomurõt, kõik timä tegemise' olli' tettü suurõst uudishimost.

A sis tull' tuu päiv. Uudishimolik miis oll' lännü joba nii kavvõlõ, et es jõvva' säält inämb jalaga taga-si tulla'.

“Ma sõida rongiga, mõtõl' uudishimolik miis.”

Uutsõ sis rongi ja sinnä' tulli' kats naist. Nimä' seleti tõõnõtõõsõlõ, et kuis nimä' eläse' ja kuis lat-sil lätt ja kõkkõ säänest. Uudishimoligul mehel oll' väega hää miil: kae', midä kõkkõ peris niisama, küsumäldä kuulda' saa! Ja sis tä kullõl' ja kullõl' ja kullõl'...

Nika ku rong piätüste tull', ussõ vallalõ tegi, tsi-pa uutsõ ja ärki sõitsõ. Es lasõki uudishimo mehel rongi pääle minnä'. Õks pidi tuud naisi juttu edesi kullõma. Nojah, kost timä võisõ teedä', et nuu' naa-sõ' olli' rongipiätüste niisama juttu ajama tulnu, et nimä' es tahaki rongiga sõita'.

A ku naisil jutt otsa sai ja nä är kodo lätsi', oll' uudishimolikul mehel murõh suur. Rong oll' län-

nü ja tuu oll' olnu perämä-ne rong. Miä tetä'?

Niimuudu, pää murõt täüs, läts tä üte sannakõsõ mano, mis tii päält paistu. Tuu oll' üts vana sann, olõ es vast kellegi uma. Läts, koput' vasta saina-palkõ ja oll' väega rahul: taa om kõva sann, sainapalgi' kõlisõsõ', ei olõ' viil määnü!

Uudishimolik miis läts sanna sisse. Pistse pää keresse ala, kai, mis nukkan om, kumpsõ lava-va ja lavaalost. Ja hiidäs sis magama.

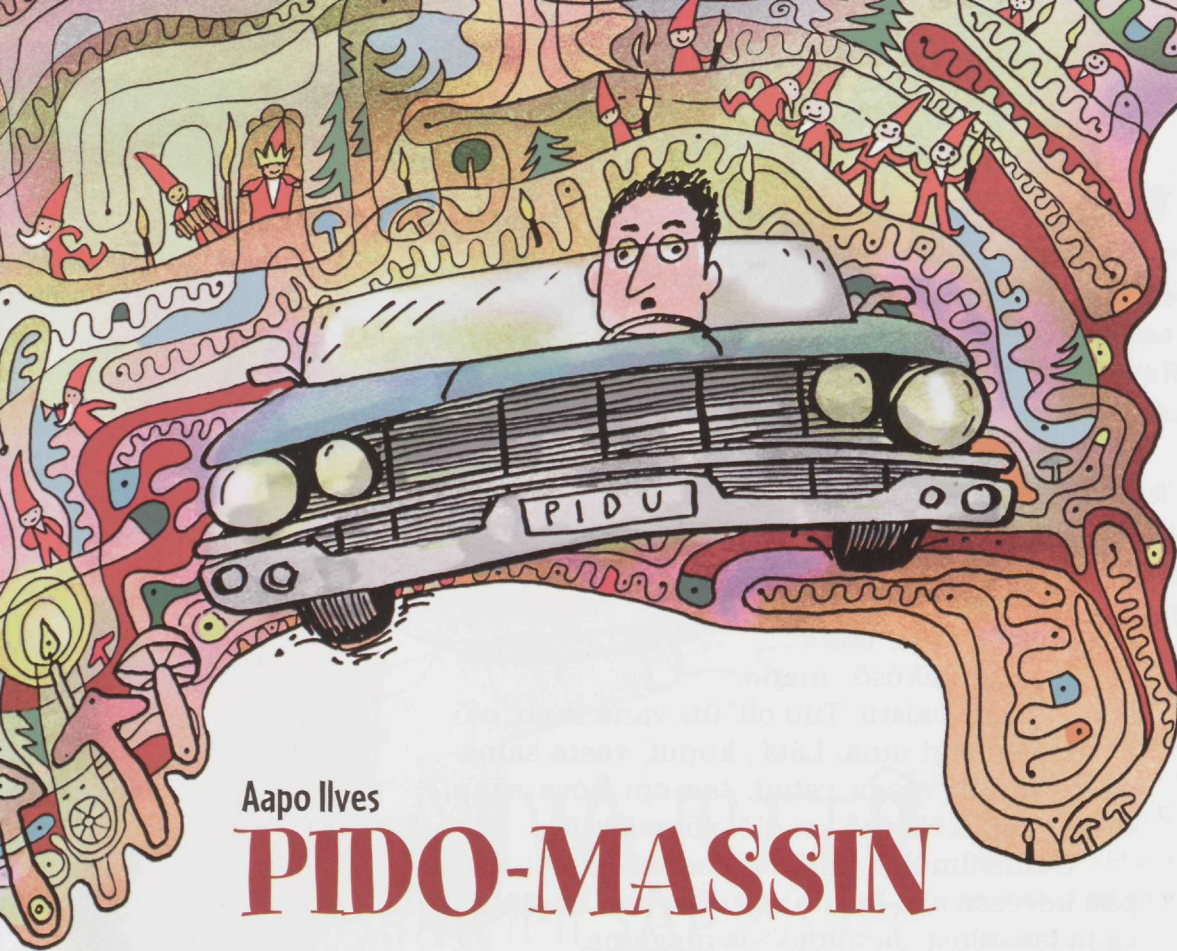
Ku tä üles tull' ja vällä külä pääle läts, sis kõik naari' uudishimolikku miist.

“Tahmanõna, tahmanõna!” rööge' latsõ', ku uu-dishimolik miis vasta tull'. Ja naasõ', nuusama', kes eelä' ilma küsumäldä kõkkõ kõnõli', aiõ' uudishi-moligu mehe hurjutõn minemä.

“Hurjuh! Nõgikikas! Tii', et sa kaot!”

Ja nii es lastaki uudishimolikku miist inämb kohegi sisse. Es jääki täl muud üle, ku sanna tagasi minnä'. Säält tä eläs täambädseni päävani, om tasa-lik mehekene, ei uuri' ega küsü' inämb midägi. Ja keski ei tiiaiki inämb, et tuu vaiknõ vanamiis säält kavvõn külä veeren sannakõsõn oll' innembi üts väega uudishimolik miis.

Aapo Ilves

PIDO-MASSIN

Ilmari sünnupääväl tull' timä mano üts võõras miis, andsõ süütevõtmõ', näüdäs käega kavvõmbal saisva massina poolõ ja ütél: „Seo om teile sünnupääväs. Pall'õ õnnõ!” „Aituma!” ütél Ilmar. „Võtkõ torti!” A võõras miis oll' joba kaonu. Ku külälidse' olliva' är lännü, sõitsõ Ilmar uma vahtsõ massinaga pendsojaama. Tull' vällä, et tä oll' sääl täpsähe miljones klient. Pendsojaam panti kinni' ja Ilmari avvus kõrraldõdi suur pido limmonaadi, präänikide ja rullbiskviidiga.

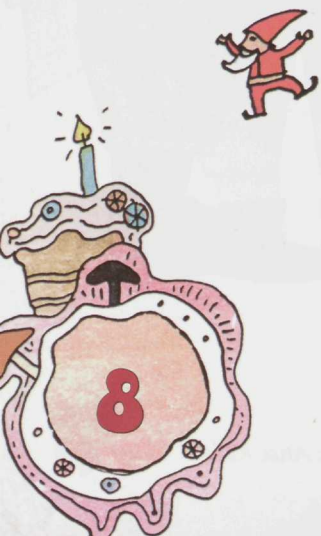
Ku Ilmar kodo tagasi jõudsõ, säräsi timä tarõ tullin ja muusiga mängse. Kõik Ilmari vällämaal

elävä' sõbra' olliva' päiv ildamb õks timä sünnupääväle jõudnu. Ilmaril oll' väegä hää miil! A ku tä är vässü, tull' vällä, et timä sängün joba kiäki maka. Ilmaril tull' suiku' kõõgin tooli pääl, kon kiäki tedä kõik aig üles ai ja salatit vai kohvi pak-sõ. Sõbra' olliva' võtnu pikä puhkusõ ja es plaaniki pidotsõmist nii pia perrä jättä'.

Ilmar hiilse hummogu umma vahtsõhe massinahe ja sõitsõ nurmõ viirde, et veidükesegi maada' saia'. A õkvalt, ku tä massina saisma jätse, tuli' põhopallõ takast vällä valgin rõivin haldja' ja kutsõva' tä hindäga tandsma ja makõt süümä. Paari tunni peräst Ilmar vaband' viisakahe, pansõ massina käümä ja sõitsõ vanaimä mano. Tull' vällä, et vanaimä naabri man olliva' pulma' ja mitte üttegi inemest lasta es ilma pruutpaari tervüses pannkuuki söömäldä ja paari laulu-karaoket rüükmäldä är minnä'.

Õdagu käändse Ilmar uma uhkõ massina mõtsatii pääle, säändse kotussõ pääle, kohe pais-tu es ütski valguskiir. Ku tä motori saisma jätse, lätsivä' timä ümbre tõrvigu' palama ja hõisun pässäpiku' tõmpsiva' tä massinast vällä. Näil oll' kuningakruunmisõ pido ja taha' olliva' ütSIGU' rännumehe' õks oodõdu...

Kõrraga sai Ilmar arvo! Tä astsõ kuninga mano, andsõ tälle autovõtmõ' ja ütél: „Seo om teile kingitüses. Pall'õ õnnõ!” „Aituma!” vastas' pässäpikkõ kuning. „Võtkõ no ummõhtõ torti!” A Ilmar kõndsõ joba pikki väsünüide sammõga pidoplatsi mant kavvõmbahe. Veitü ao peräst löüdsõ tä tsillukõsõ vaiksõ lakõ platsi, säädse sälä vastata kandu ja jäi magama.

Contra

POKUGAN JA BAKUGAN

TSILLU POKU KAVVÖLT KUUK:
IMÄ KAE', KIÄ OM MU MAN,
MÄÄNEGINE JÄLLE PUUK
ÕKVALT MINNU RÜNDÄMÄN.

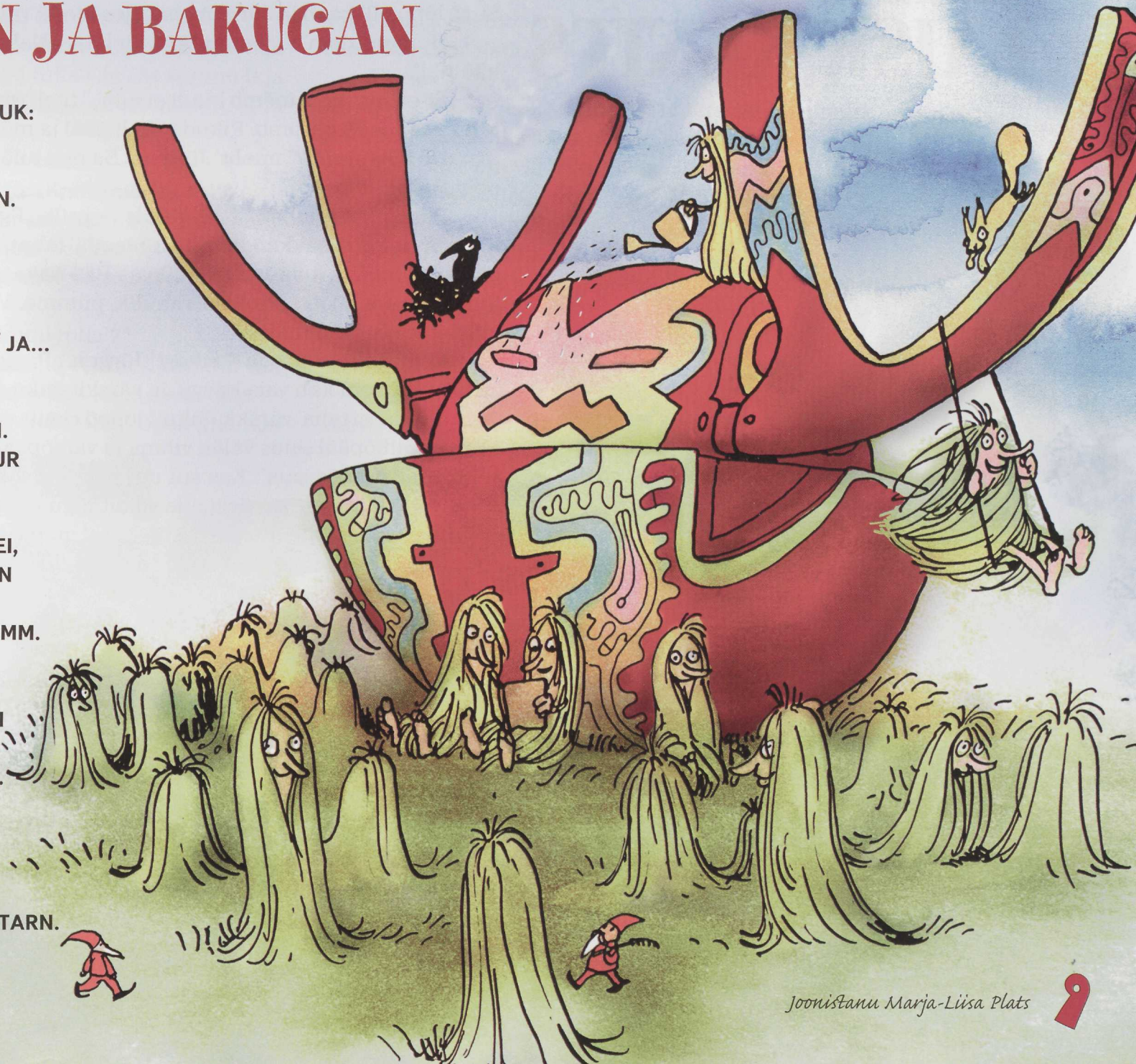
MINNU PIKÄLT KERÄN KAI,
SUKUGI ES NAARATA'.
KOMBITSA SIS VÄLLÄ AI,
PRUUVSÕ MINNU HAARDA' JA...

IMÄ ASJA PERRÄ UUR:
SEO KÜL PUUK EI OLÕ' TAN.
TAA OM HOOBIS LATSI SUUR
MÄNGUSÕBÕR BAKUGAN.

TSILLU POKU MÄRK SIS: HEI,
MA ÕKVA KAI, KU BAKUGAN
UMA' OSSA' LAKJA LEI,
VÄLLÄ NÄKK' KU VÄIKU TAMM.

VALAMI NÜÜD TEDÄ, SIS
KASUS SUURÕS BAKUGAN
JA TÄ KUUMA PÄÄVÄ IIST
VARJU MEILE PAKK JO TAN.

MA' KA PÕRA' OLÕ VAST
TSILLUKÕNÕ POKUGAN.
A KU KASU SUURÕMBAS,
SAA MUST SUUR JA ILLOS TARN.

Andrus Kivirähk

LAIISK RANITS

Suvõ lõpp oll´ käen ja Jürgen otsõ üles hindä vana ranidsa.

„Hummõn om 1. septembri,“ ütél´ tä. „Nakami jälki ütenkuun koolin käümä!“

„Ei-ei, ma´ külh inämb kuuli ei tulõ“, ütél´ ranits vasta. „Ei viisi´. Mul om tan kapin pallõ parõmb. Pikuda rioli pääl ja määnestki murõt ei olõ.“

„No kuis sis nii?“ imeht´ Jürgen. „Sa piät tulõma! Kohe ma muido hindä opigu´ ja vihu´ panõ?“

„Panõ, kohe tahat,“ ütél´ ranits pepsilt. „Ega ma´ olõ-i määne hopõn, kiä piät su kuurmat kandma. Ja ku teedä´ tahat, sõs mullõ koolin ei miildügi. Hulga latsi ja kõik mugu rüükvä´. Pää nakas tuust larmist valutama. A tan kapin om hoobis parõmb: rahulik, pümme. Videlet ja makat ja sõs jälki videlet ja sõs jälki makat.“

„Ei tohi´ nii laisk olla!“ vihast´ Jürgen. „Päälegi olõ-i hää kõik aig tarõn istu´, välän om kah vaia kävvü´ ja värskit õhku sisse hengädä.“

„Ma´ ei taha´ värskit õhku!“ jonnõ ranits edesi. „Värski õhk om külّم. Ja vaihõpääl satas välän vihma ja vaihõpääl satas esiki lummõ! Ma´ ei taha´ likõs saia´. Kas sul om meelen, kuis sa ütskõrd talvõl mullõ pääle istit ja mäest alla sõidit nigu kelguga? Ei, ei! Ma´ taad män-gu inämb ütèn ei mängi´! Ma´ inämb kuuli ei tulõ!“

„Olõ´ hää, tulõ´ iks!“ pallõl´ Jürgen. „Mul om koolikotti väega vaia!“

„Ei tulõ!“ ütél´ ranits ja näüdäs´ esiki kiilt.

„A Jürgen, võta´ minno koolikotis,“ ütél´ lahkõhe nukar olõja korv. „Ma´ tulõ hää meelega kuuli. Ma´ joba vihma ja lummõ ei pelgä.“

„Kos sa no hukan!“ hiitü Jürgen. „Ega ma sõs saa-ai korviga kuuli minnä´ nigu määnegi Punamütsükene! Tõsõ´ latsõ´ nakasõ´ naarma!“

Korv nakas´ ikma.

„Mille nä naarma nakasõ´?“ oll´ korv är süändünü. „Kas ma olõ-õi sis sukugi illos?“

„Olõt külh illos...“ pobisi Jürgen. „A saat arvo, korviga ei käüdä´ koolin! Tuu ei kõlba!“

„Ma saa arvo külh, ma olõ väega paks! Ma olõ peris ilõdu!“

nuudsõ korv ja tsirraś mugu kõvõmbahe.

Olokõrd oll' peris hull. Joba hummõn om vaia kuuli minnä', a ranits taha-i tulla'! Ja sõs viil tuu ikja korv! Midä küll tälle üldä'? Jürgenil oll' tunnõ', et tä nakas esi' kah õkva ikma.

Õnnõs tull' õkva sis imä kodo.

„Tereh, Jürgen!” üteli tä. „Kae', miä ma sullõ osti! Vahtsõ ranidsa! Sul om jo seo aastak hulga inämb raamatit ja sul om suurõmbat koolikotti vaia.”

„Hurraa!” hõigaś Jürgen, a küsse sõs vahtsõ ranidsa käest egäs juhuse:

„Kas sa tahat mukka kuuli tulla'?”

„Muidogi!” vastas vahtsõnõ ranits. „Tuu om mu eluunistus! Ja tiiät, ma taha väega ka lugõma oppi'.”

„Vii' tuu vana ranits är keldrehe,” opas imä. „Ja

sõs korja' aiast uibu alt korvi sisse ubinit ja vii' naabrilõ. Ma lubasi näile saata'.”

Jürgen võttõgi ikja korvi ja koras' tuu ubinit täüs. Ku tä sõs, korv käen, vartest vällä läts', jäi üts piniga müüdä minejä miis peris saisma ja üteli:

„Kae', kos om viil ilman illos ubinakorv!”

„Om jah, armõdu illos!” kitte ka üts võõras vana-tädi. „Nii hõõrik tõnõ!”

Korvil sai kuultust hää miil.

A vana ranits sääde hinnäst keldrinukan muga-vahe sisse ja mõtõl':

„Olõ-i hätä. Siin om kah hää videldä'. Või ma no maka!”

„Hõeh!” hõigaś üts hiir tõsõlõ. „Kaegõ, määne vahva kott taha' tuudi! Sinnä' sisse teemi pesä!”

„Ei tohe'!” hõigaś ranits. „Kõss! Ma taha rahu-
ligult videldä'!”

A hiire' muidogi es kullõ' tedä ja naksi kõrraga ranidsa sisse mulku jürämä. Ja nä piuksõ' nii peenükese helüga, et laisk ranits õnnõ ojas ja ägisi.

Võro kiilde pandnu Mariko Easter

Joonistanu Heiki Ernits

Leila Holts

VARÕS JAAGU KALJATEGO

VARÕS JAAK TAHT' KALJA TETÄ',
SEST SEO RÜÜP OM HÜVÄ.
VETT OLL' LUMBIST KÜLÄND VÕTTA',
NO KOST KÜLH SAIA' JÜVÄ?

OLL' KESEV NURMÕN AMMU' VALMIS
NI VILÄVÕTT LÄTS' VALLA.
JÜVVI NIILDSEVÄ' KOMBAINI',
TULL' PÕHKU TAKAST VÄLLÄ.

JAAK KAI TÄHTSÄ NÄOGA ÜMBRE,
PRUUVSÕ KESVÄ, MAIGUT' KAH.
„VILI MAITSÕS HÄÄ NI SÜNDSÄ,
KALJAS IDEEALNÕ KRAAM!”

SIS KOR'AS' VARÕS SAAGI KOKKO
NI LINNAS' JAHEHEHE NÕKKO.
PUISTAS' KESVÄ' KÜLMÄ VETTE,
ESI MÄRGOT' UMAETTE:

„KU JÜVÄ' LIGONÕSÕ' VEIDÜ' –
ÜTLEMI, ET PÄÄVÄ, PAAR,
SIS KÜLLÄ KUTSU HARAK MAIDU,
ET ÄRÄ MAITSA' KALJALAAR.”

ÜTEL KUUMAL PÄÄLELÕUNAL
JAAK TULL' ÜTEN MAIDUGA.
NOKATÄVVE LUMBIST PRUUVSÕ,
HARAK MEKUT' JUUKI KAH.

RÜÜBE' TUNNISTÕDI HÜVÄS
NI KOIVA' SIROTÕDI VÄLLÄ.
HARAK TÜLPNÜID SIIBO PUHAS
NI KITSE JAAGU KALJA.

Milvi Panga

SUVI

Mari Kalkun

C F C C G

1. Käen om il - los su - võ - ha - ri kir - riv, küd - se kuum.

5 Am Dm G C

Pak - sus pai - sus u - pin ma - ri, e - gä lats om pruun.

**KÄEN OM ILLUS SUVÖHARI
KIRRIV, KÜDSE, KUUM.
PAKSUS PAISUS ÜPIN, MARI,
EGÄ LATS OM PRUUN.**

**PRUUN JA PALL'AS, JÄRVEVETTE
KAS VAI ÜÜSES JÄÄS.
PIKSEPILV SÕUD PÄÄVÄ ETTE
TEGE TÕRDU HELLÜ.**

**VIRK, NII VIRK OM KULDAVÄÄRT
HELLE HAINAAIG.
VÄÄRT JA VÄÄRT...TSIRK TEGE HÄÄLT,
MÖÖT MI RÜÄMAID.**

*Sealö luulõtusõlõ tekk viie Mari Kalkun.
Tälle anti tuu iist 30. aprillil peetül Uma
Laulu võistlusõl iits pääpreemijist.*

Üles võtnu Priit Rea

Joonistanu Sandra Klaas, 2. kl,
Valga gümnaasium

VARÕS JA ORRAV

Varõs tull' aida terri süümä. Äkki juusk' varõsõ mano orrav. Varõs küsse: „Mis vallalõ om?” Orrav üt'el: „Mu majan om maavärrin.” „Kaemi perrä, mis sää' sis om,” üt'el' varõs vasta. Lätsiki orava majja. Maa värisi. Äkki hüpäs' kiäki maavärrinä alt vällä ja üt'el': „Tereh!” Kõik naksi naarma. Tuu oll' siil, kiä otsõ hambaharja.

Jaana Põder, 4. kl, Mõnistõ kuul

Joonistanu Caren Graf, Kristo Kivi ja Maria Fjodorova, 2. kl, Valga gümnaasium

Joonistanu Eva-Maria Niit, 2. kl,
Valga gümnaasium

LÕPULDA LUGU

Elli kõrd üts haavistuimänd. Tä tahtsõ minnä' nätsü-pidolõ. Pido pidi olõma keskpäävä karo puul. Haavistuimänd läts' pidolõ, a täl es olõ' nätsü üteh. Tedä es lasta' pidolõ sisse. Pidolõ lasti õnnõ nuu', kinkal näts üteh oll'. Haavistuimänd pidi kodo tagasi minemä. Tä naas' nätsü otsma. Jänes es tiiä', määne näts om. Vaesökönõ otsõ peris kavva aigu.

Haavistuimänd mõtõl' minnä' poodist läbi ja küssü' säält. Kaupmiis and' tälle üte nätsü. Sõs sai ka timä pitto minnä'. Pido oll' juba huu sisse saanu, ku haavistuimänd peräle jõudsõ.

Läve pääl jäi tä kõrras saisma, a edesi minnä' es saaki. Tä oll' jalgopite kinni' jäänü!

Ku tä jala' vallalõ pässi', jäi' kõrva' kinni'. Ku tä kõrva' vallalõ pässi', jäi' jala' kinni'. Külh omma' täl jala' kinni' ja sõs jälki kõrva'.

Nii tä maadlõs või-olla viil täämbäd-seni pääväni.

Liis Hääl, 4. kl,
Orava põhikuul

Joonistanu Laura Tiisler, 2. kl,
Valga gümnaasium

PÄTTÜSEMEISTRI PÄTÜ

Mi tiiämi peris kimmält, et mi koton käü Pätü. Meil omma' tuu kottalõ tööndi' olõman.

Tä om jätnü maja saina pääle muatsit jälgi. Ütskõrd valõ terve pudelitävve anumidõ mõskmisõ vedelikku kraanikaussi. Tarõ segiajamisõst ei massa' kõnõldagi – tuu om peris harilik asi. Eski mi mänguasju om tä är lahknü. Mi ei tiiä', kuis tuu juhtu, a mi mõlõmbidõ kängi seen oll' vesi. Naksimi kängi jalga pandma – mis likõ, tuu likõ. Kimmält Pätü tüü!

Ega mi tuuperäst Pätü pääle pahadsõ' ei olõ', a inne pättüse tegemist võinu õks meid kah hoiata'.

Joosep ja Kaarel Koido, 3. kl,
Parksepä keskkuul

SAMPOONIPUTLIST EHTE'

Tühassaanu plastikust sampoöniputli' visatas hariligult är'. A noist või hoobis tetä' ilosit ehtit! Tuusjaos lätt vaia terävit kääre, ütte vai kattõ lapikut sampoöniputlit, klambrilüüjät, kuumä liimi, nüüri ja pärliid vai litriid lilli süämes. Ku esi' jäät tegemiseä hättä, kutsu' kiäki suur inemine appi!

Tegemine käü nii:

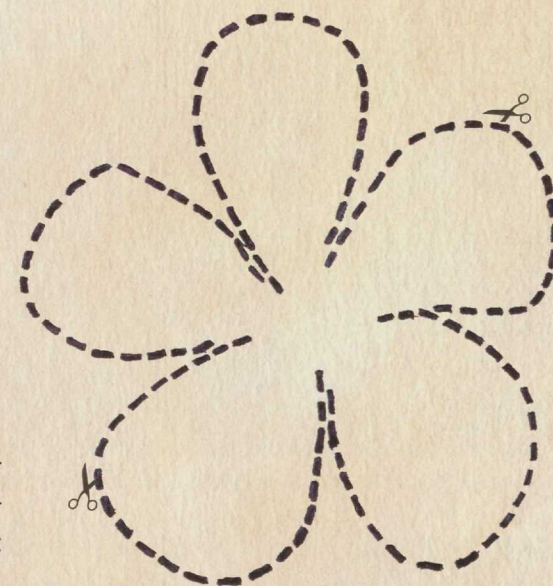
1. Mösõ' putli puhtas, võtä' sildi' maaha ja kuivada' välästuult salvrätiga är' – nilbõt putlit om ohtlik löigada'. Tsuska' üte kääriotsaga putli sisse mulk ja

löika' tuu poolõs.

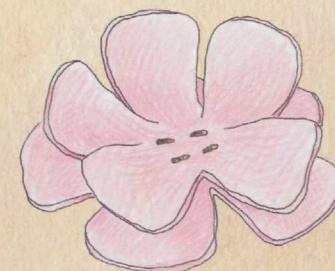
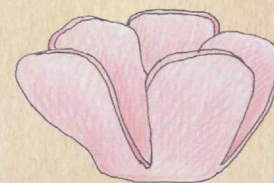
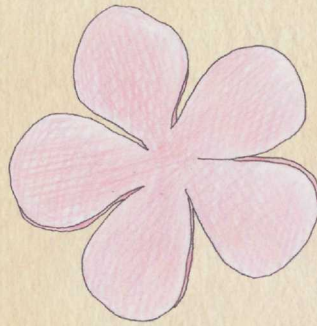
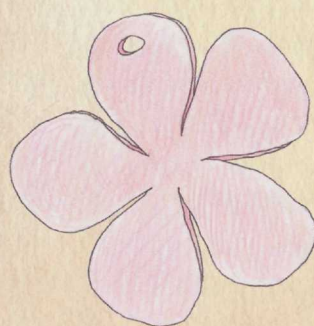
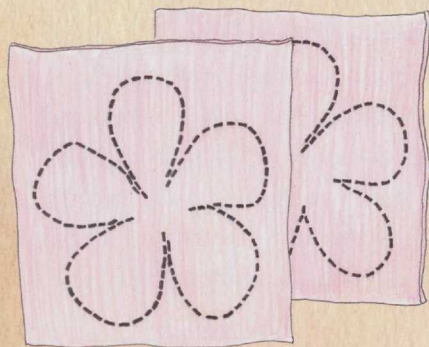
2. Üte ehte tegemises jakkus üttest sampoöniputli poolõst. Löika' poolik putli viil kõrd poolõs. Nii muudu piät saama kats ütesuurst kruudukujolist tükkü.

3. Löika' Tähekesest vällä lillikujo. Tuu om abis plastikust lilli vällälõikamisõ man. Tii' kats lilli.

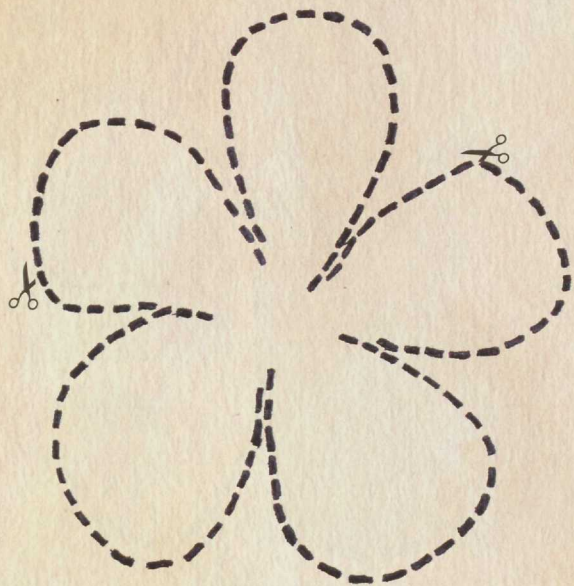
4. Tii' üte (alomadsõ) lilli häiermä sisse mulk. Sinnä' panõt ilampa nõöri. Tõnõ lill lätt edimädse pääle, tuu lehe' murra' ülespoolõ. Lüü' klambrilüüjäga alomanõ ja päälmäne lill hindävaihõl kokko. Liimi' pärli' kuumä liimiga lillile keskele.

šabloon

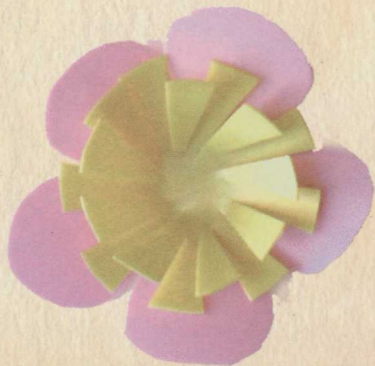
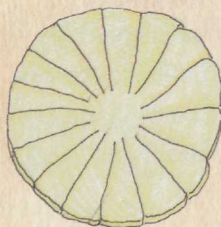
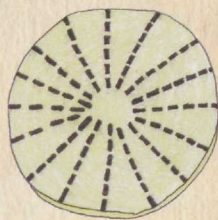
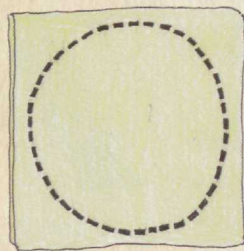
SAMPOONIPUTLIST EHTE'

5. Ku sul om ka tõist värvi sampooniputli, võit meisterdä' tuust lillile süäme. Tuusjaos joonista' paprõ pääle väikene tsõör ja lõika' tuu vällä. Tuu perrä lõika' tsõõri' vällä ka plastikust. Tii' tsõõri-kõisilõ otsast sisselõikit. Proovi' lõigada' kõik aig veerest sama kavvõndahe. Painuda' veerekese' üle üte är' ja murra' ülespoolõ. Liimi' kuuma liimiga süä lilli keskele. Muidogi võit kõgõ keskele viil pärlit kah liimi'.

6. Panõ' ehtele nüür mano. Tuu pikkus vali' esi'. Hüvvä kandmist!

Võro kiilde pandnu Mariko Easter

KATÕ HOBÕSÕ VITÄ' POSTITÕLD.

KOTUS, KON

Eesti Suurõtiimuusõum om Põlva maakunnan Varbusõl, vana Võro-Tarto postitii veeren. Seo suvõ tetti sinnä mano hulga vahtsõt. Valmis sai näütüseala „Teeag” (Tiiag).

Tiiagu või mõõta' kõrraga mitund muudu. Liiklusmärgi' olõ-i vanõmba' ku sada aastakka, a tuu aoga om näide kujondust mitu kõrda muudõt. Tii aolugu alostas hirsist ja saibist tett palktiiga, midä Eesti inemisel oll' vaia joba mitu tuhat aastakka tagasi, et üle soiõ päседä'. Tii võisõ olla' lihtsäle maa pääle sõidõt, a joba õigõ ammu' tetti tiid ka kivvest vai ruusast. Nikani ku kiäki mõtõl' vällä

SÄÄNE NÄGE VÄLLÄ
VERSTAPOST.

VANAAOLIDSÕ' PENSOTANKJA'.

eval 198 km

larva 192 km

TII ELÄS

asfaldi... Suurõtiimusõumin saa nüüd jaluta' läbi ao ütte ja samma tiid piten, miä alostas saibist suusillast ja lõpõs asfaltbetooniga. Tii veeren om ka vanaolinõ kõrts, veidükese vahtsõmb poodimaja, viil vahtsõmb pendsojaam. Latsi jaos omma' naa' kõik ütteviisi vana' as'a', õkva nigu gaseerit vii auto- maat sääal pendsojaaman. Kolm kopkat – vesi siirupiga, üts kopkas – ilma siirupilda'. Küsüge imä vai esä käest, küll nimä' joba mäletäse'.

Muusõumin saa nüüd kaia', kuis tege tüüd vana, 1920. aastist peri tiihüüvli. Tuu jaos om tett jupikõnõ liivatiid, midä hüüvli mugu hõõveldäs ja

tiirull kinni trull. Vahepääl näütäs hinnäst ka hobõsõmiis, kinka hopõn vidä lapildõ müüdä maad suurt ravvast rat-tarehvi – taa om tiihüüvli kaugõ ede-vanõmb.

Latsõ' saava' ka esi tiid tetä' ja kaiba'. Ku häste lätt, sõs või tuud tetä' esiki peris miniekskavaatoriga. Mui-doki näge muusõumin viil egäsugut-sit massiniid ja näide vahel näge ringi kõndman vanõmbit herri, kiä massinist egäsugutsiid põnövit juttõ kõnõlda' mõistva'. Kedä massina' väega ei hu-vitagi, tuu saa uuri' puust postitõlda, midä vidä kats tugõvat hobõst. Posti-tõllaga saa ka väiku tsõõri tetä'.

VANNO TIITÜUMASSINIT OM TÄÜS TERVE SUUR HALL, MÕNÕ' OMMA' ESIKI VÄLÄN.

Suurõtiimusõumin om vallahõ ka liiklusliin, kon saa ringi laskõ' nii pe-daalõga autidõga ku ka eelektriauti-dõga. Klassilõ vai grupilõ saa telli' liik-lusprogrammi, midä vidävä' välläopnu liiklusoppaja'. Näütüses tuud, mille om vaia päähä panda' jalgrattakiivri, näütäs liiklusoppaja latsilõ munakoo-rõ-katsõga. Tuusjaos om vaia jalgrat-takiivrit ja toorast munna. Rattaga vi-kursõidu tegemises om õkva liiklusliina kõrval Vikurvändä rada.

Midä põnövat viil muusõu-min tetä' ja nätä' saa, tuud loe' <http://muuseum.mnt.ee>.

Saarõ Evar

TÕMBAJA RATAS.

Välän om kõva külm. Juku esä juusk tiid piten tühi kelk perän, nägo pään verrev ja rüük tagasi kaemalda: „Olõ-i hätä, Jukukõnõ, pia olõmi koton!”

Pereh süü lõunasüüki. Tsillokõnõ tütar taht imäle midägi üldä’.

„Söögilavvan ei kõnõlda’,” ütles imä tõsitsõhe.

„Kõnõlõt sõs, ku olõt söönü!”

Päält süüki küsüs imä tütre käest: „Noh, midä sa tahit üldä’?”

„Ah, õnnõ tuud, et triikraud oll’ sisse lülitet ja esä hammõ seen om no’ mulk...”

Buss nakas piätüsesest minemä sõitma, ku üts tädikene toolõ ette juusk ja hirmsa helüga kriiskas: „Jää’ saisma! Ma jää tüüle ildas!”

Bussi pääl olõja’ pallõsõ’ bussijuhil kinni’ pitä’.

Tädikene tehkatäs, tulõ bussi pääle ja ütles:

„Aituma, et minnu är oodit! A no’ näüdäke kõik hindä sõidupilet ette ja kinkal olõ-i, tuu saa kõva trahvi!”

Juku lätt vanaesä manõ.

„Vanaesä, kas sa olõt ka kunagi väikene olnu?”

„Muidogi olõ!”

„Võih, külh latsõ’ võisõ’ sõs su plesspääd naarda’!”

Oppaja küsüs Juku käest:

„Juku, mink perrä sa tunnõt suidsupääsläse är?”

„Tuu perrä, et tä haisas väega suidsu perrä!”

Miis lätt tiid piten ja näge väikeist tütärlast, kiä hoit hambidõga kõo-ossast kinni’.

„Hõeh, miä sukka om juhtunu?” hõikas miis hii-tünült.

„Kaš ša näe-ei? Kõomahla juu!” ütles tütärlats läbi hambidõ.

„Kas ti tüütät eläjäaian ja söödät lõvvi?”

„Jah.”

„Kuis tä kül teid är süü ei? Ti olõt jo nii kõhn ja ei saassi kuigimuudu lõvilõ vasta.”

„Kae’, tuun asi omgi. Tä uut, nika ku ma paksõmbas lää.”

Juku om vanaimä man ja ei viisi’ näko mõskõ’.

Vanaimä: „Mille sa hindä näko ei mõsõ’? Ku ma’ olli niisama vana ku sa’, mõsi ma näko kats kõrda päävän.”

Juku: „No ja kae’, määne su nägo no’ om!”

Juku om eläjäpoodin.

„Noh, ullikõnõ, kuis om?” küsüs tä papagoi käest, „kas kõnõlda’ mõistat?”

„Ma mõista kõnõlda’ külh,” ütles papagoi vasta, „a kas sa, ullikõnõ, linnada’ mõistat?”

„Tiiät, ma pelgä väega pümmet ja hambaarstõ!”

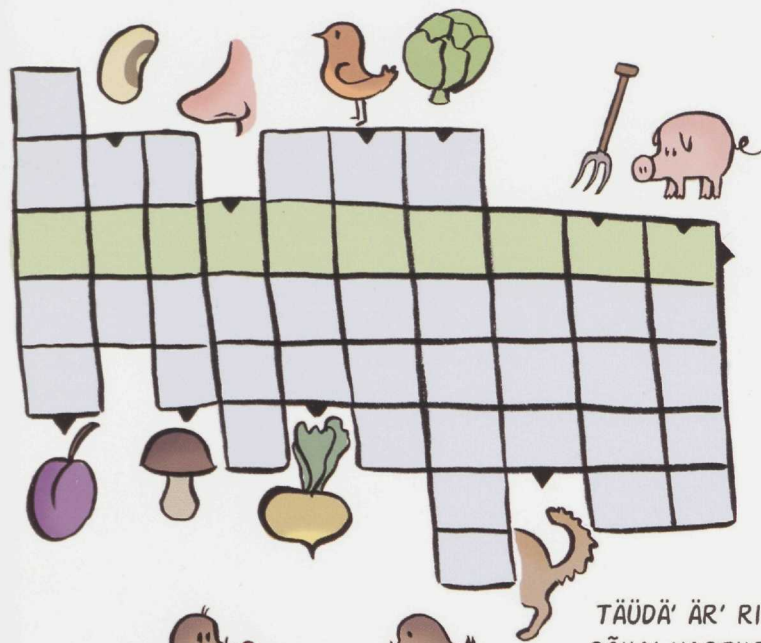
„A midä inämb?”

„Pümmet muidogi!”

„Mille nii?”

„Kunagi ei tiia’, ku hulga püme хүsen viil hambaarstõ või olla’...”

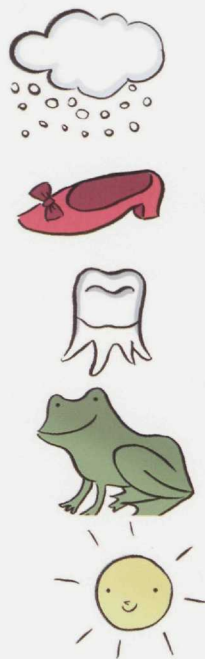

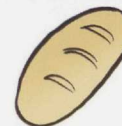
TÄÜDÄ' ÄR' RIST-
SÕNA! VASTUSSÕS
SAAT TEEDÄ', KUIS
OM VÕRO KEELI
ÕUNAMOOS.

OTSI' TAST ÜLES KÜMME MARJA! ÜTS TÄHT JÄÄS ÜLE. MÄÄNE?

SEPP
LAUD
KAPSTAS
SIIN
LILL
MIIS
PÄIV
PAISTÕ'
RITSIK
MÜTT

PANÕ' KOKKO
LIITSÕNA! VIÄ' JUUN
SÕNA EDIMÄDSE
POOLÕ (PILDI) MANT
ÕIGÕ TÕSÕ POOLÕ
(SÕNA) MANO .

MITU ASJA OM
NAIDÕ TÛTÄR-
LATSI MAN
TÕISTMUUDU?

Joonistanu Elina Sildre

Tähekeste toimondus uut vastussit 17. sügüskuu pääväs meiliadrõssi pääle ristsona@taheke.ee vai postkaardi pääl.
Adrõs om Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn. Vastajidõ vaihõl loositas vällä latsilaulõplaat „Mina lätsi Siidile“.

UMMAMUUDU PUHKUS

JESS!

LÖPUS UMÖHTÖ OM PUHKUSÕAIG! TUU TÄHENDÄS JO TUUD, ET SAAMI KOHEGI MINNÄ! LÄÄMI MATKAMA!

KOTI' OMMA' VALMI!' VÕEH...

KÕIK TÄRVLIK KRAAM ÜTES PÄÄVÄS OM KOKKO PAKIT JA NO NAKAS SÕS PUHKAMINÕ PÄÄLE!

VIIL MÖNÕ' KILOMEETRI' LAAGRI-PLATSINI...

KAS SÕS SAA PUHADA'?

PÄÄLT PAARITUNNIST PUSIMIST...

KIHOLAISI IIST KAITSOES OM NO PISTÜ TELK, KON UMÖHTÕGI SAA LÖPUS PIKUTA'.

NAA' VEREJANOLIDSÕ EI PUHKA' VAST ESIKI RIIGIPÜHI AIGO!

A TÜHÄ KÕTUGA EI SAA' KÜLH HÄSTE PUHADA'.

ÕIGUS KÜLH! TEEMI SÜVVÄ.

LÄÄMI TULÕ JAOS HAKO KORJAMA.

TOHOH HULLU, TIKU' OMMA' LIKÕ' JA PUU' KAH.

MU JALA' NIISAMA.

PIA

VARSTI SAA SÕS SUIDSU-VORSTI.

MA EI LÖVVÄ' INÄMB VORSTI SUIDSU SEEST ÜLES.

JA SÕS ÄKKI...

KÕMAKI

LÖKKÕLAULU' JÄÄSEGI LAULMALDA...

NO A VÄHÄMBÄLT TULÕ-TEGEMISE KÕTUS OLÕ-I INÄMB LUUDUSÕLÕ OHTLIK.

TULÕ ÜÜ...

UHUU!

UUUU-UUU!

MULLÕ TUNDUS, ET KIÄKI KÄÜ ÜMBRE TELGI.

PARÕMB, KU MI EGÄS JUHUS MAGAMA EI JÄÄ.

VARRA HUMMOGU...

VÕI KU HÄÄ! NO' MA TIHÄ KÜLH, MIDÄ ÜTS PUHKUS PERISELT TÄHENDÄS.

NRR-NRR

LÖPP